

ด่วนที่สุด

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กองพัฒนาระบบงานฯ โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๖๔๙๘

ที่ ยธ ๐๖๐๐๑/๒๕๖

วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๗

เรื่อง แจ้งแนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTIQ+) ในสถานที่
ควบคุม

เรียน หัวหน้าหน่วยงานในสังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ด้วยกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยกองพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและ
เยาวชนได้จัดทำแนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTIQ+) ในสถานที่
ควบคุมเพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานในสังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจ
เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ ตลอดจนสามารถปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ
ได้อย่างเหมาะสม เป็นธรรม ปราศจากการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ มีความสอดคล้องกับหลักสิทธิ
มนุษยชนและหลักการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในระดับสากลรวมถึงแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชน
ของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

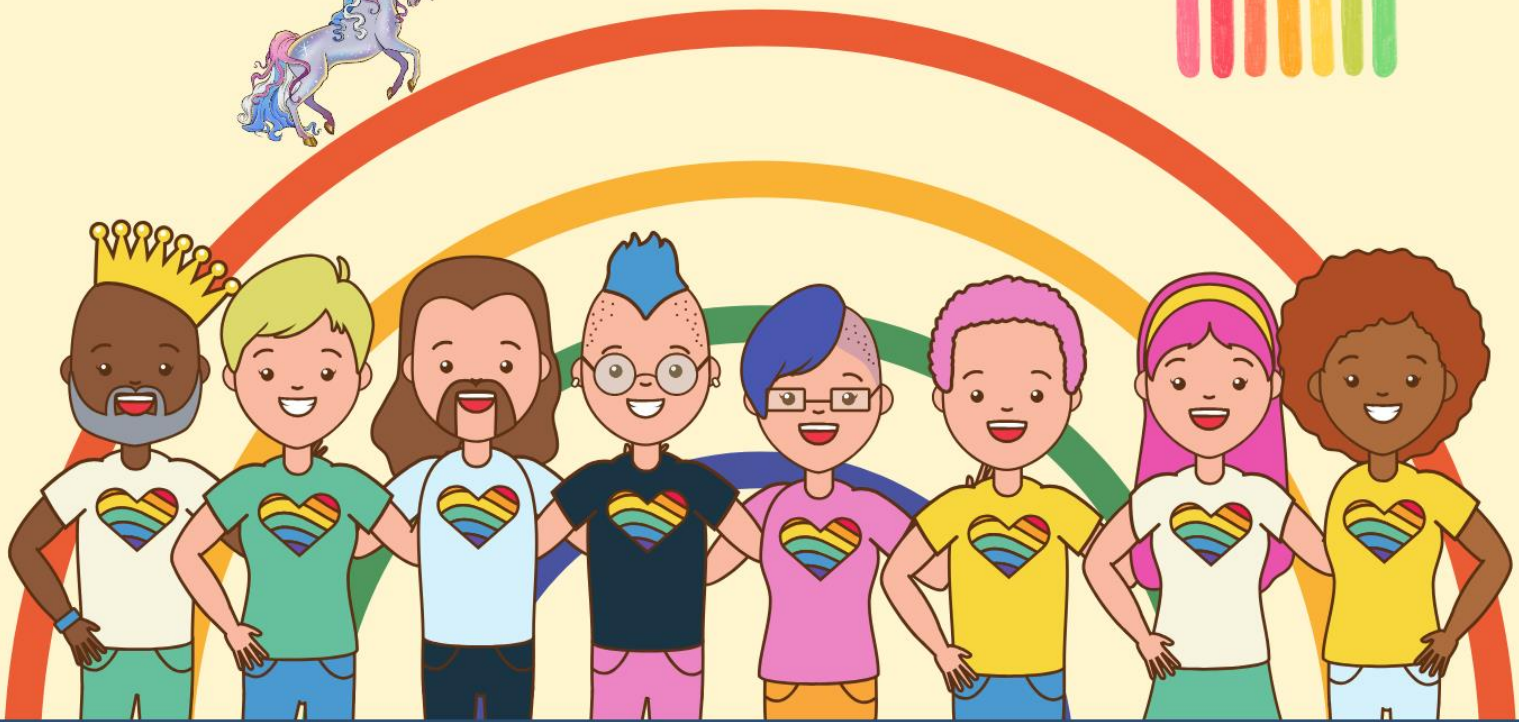
กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จึงขอแจ้งแนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่มี
ความหลากหลายทางเพศ (LGBTIQ+) ในสถานที่ควบคุม เพื่อให้สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
รวมถึงศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน นำไปใช้เป็นหลักเกณฑ์และแนวทางในการดูแลและปฏิบัติต่อเด็ก
และเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศในสถานที่ควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสม
เป็นธรรม สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและหลักการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในระดับสากล
รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และถือปฏิบัติ

พันตำรวจโท

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
Department of Juvenile Observation and Protection

แนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน

ที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTIQ+) ในสถานที่ควบคุม

Practice Guidelines for Serving LGBTIQ+ Children and Young People in Secure Accommodation

กองพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน

คำนำ

การคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนผู้มีความหลากหลายทางเพศ หรือ LGBTIQ+ ภายในสถานที่ควบคุมมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการสร้างสังคมที่เคารพความหลากหลายและมีความเสมอภาคกัน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน รวมถึงศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนไม่เพียงแต่ให้การแก้ไขพฤติกรรม และฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กและเยาวชนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย เคารพคุณค่าและศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ และการปฏิบัติที่เท่าเทียมสำหรับเด็กและเยาวชนทุกราย อย่างไรก็ตาม ด้วยความเปราะบางและความท้าทายที่เด็กและเยาวชนผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องเผชิญ จึงมีความจำเป็นต้องมีแนวทางการปฏิบัติที่ปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานและตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นเฉพาะของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้อย่างเหมาะสม รวมถึงเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยกองพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน จึงได้จัดทำ **แนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศในสถานที่ควบคุม** ฉบับนี้ขึ้น เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรทุกฝ่ายในสังกัดมีความรู้ความเข้าใจในหลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ สามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่โอบรับความหลากหลายและเป็นมิตรต่อการพัฒนาของเด็กและเยาวชนขณะอยู่ในสถานที่ควบคุมโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ ตลอดจนดูแลและปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ได้เหมาะสม ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบวิธีปฏิบัติของทางราชการ อีกทั้ง สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนรวมถึงหลักการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในระดับสากล

กองพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

มีนาคม ๒๕๖๗

สารบัญ

๑. หลักการและเหตุผล	๑
๒. วัตถุประสงค์	๒
๓. นิยามศัพท์เฉพาะ	๓
๔. ขอบกฎหมาย / ระเบียบ / หนังสือสั่งการ / คู่มือ / เอกสารอ้างอิงอื่นๆ	๔
๕. ขั้นตอนและแนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTIQ+)	๕
๖. หลักการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ	๑๓
๖.๑ หลักการสิทธิมนุษยชนและสิทธิทางเพศ	๑๓
๖.๒ กฎหมายและพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนและบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ	๑๔
๖.๓ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนและบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย	๑๗
๖.๔ แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ	๑๘
เอกสารอ้างอิง	๑๙
แบบบันทึกและเอกสารที่เกี่ยวข้อง	
- แบบบันทึกคำร้องทุกข์สำหรับเด็กหรือเยาวชน	

๑. หลักการและเหตุผล

การปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนได้รับความสนใจและความสำคัญอย่างมากจากประชาคมโลก ประเด็นสำคัญประการหนึ่งที่ได้รับคามสนใจมากขึ้น คือ การปกป้องคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน ภายใต้กระบวนการยุติธรรมเพื่อรับรองการปฏิบัติที่เป็นธรรมและเป็นมิตรต่อเด็กและเยาวชนทุกคน อย่างไรก็ตาม พบว่าการเลือกปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรมยังคงเป็นที่แพร่หลายและยังไม่ได้รับการแก้ไขที่ดีเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเลือกปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน LGBTQ+ ในกระบวนการยุติธรรมซึ่งถือเป็นหนึ่งในกลุ่มเปราะบางและควรได้รับการจัดการส่งเสริมหรือการสนับสนุนตามความจำเป็นเฉพาะ ยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน (Global Initiative on Justice with Children และ Child Friendly Justice European Network, ๒๐๒๒)

เด็กและเยาวชน LGBTQ+ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยเฉพาะผู้ได้รับการตัดสินให้ผิดกบฏในสถานที่ควบคุมนั้นมีความเสี่ยงสูงที่จะเผชิญกับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม การจำแนกตามเพศกำเนิดซึ่งตรงกันข้ามกับอัตลักษณ์ทางเพศของตนเอง การจำกัดการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นเฉพาะบุคคล การแยกควบคุมเพียงลำพัง (Center For American Progress และคณะ, ๒๐๑๗) ตลอดจนความรุนแรงต่อร่างกายและจิตใจ การล่วงละเมิดทางเพศและการทารุณกรรมรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพทางกายและทางใจ ทำให้ความเปราะบางและบาดแผลทางจิตใจทวีความรุนแรงขึ้น กระทั่งนำไปสู่ความเสี่ยงต่อการทำร้ายตนเองและผู้อื่น รวมถึงความพยายามในการฆ่าตัวตายที่เพิ่มสูงขึ้น (Knight และ Wilson, ๒๐๑๖)

สถานการณ์ข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานด้านเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมต้องมีความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิมนุษยชนของผู้มีความหลากหลายทางเพศ รวมถึงการดูแลและปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนกลุ่มดังกล่าวในกระบวนการยุติธรรม (Global Initiative on Justice with Children และ Child Friendly Justice European Network, ๒๐๒๒) เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานกับเด็กและเยาวชน ตลอดจนสร้างการยอมรับและสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับเด็กและเยาวชน และระหว่างเด็กและเยาวชนด้วยกันเอง นอกจากนี้ การออกแบบนโยบายและแนวทางที่เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นที่เด็กและเยาวชน LGBTQ+ ควรได้รับเมื่ออยู่ในสถานที่ควบคุมนั้นถือเป็นการปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน อีกทั้งป้องกันไม่ให้อาชญากรรมต่าง ๆ ทวีความรุนแรงขึ้นจนกระทั่งส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชนเมื่อกลับคืนสู่ชุมชน

ในประเทศไทยจากรายงานของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติพบว่า ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศจำนวนมากยังคงเผชิญกับการถูกตีตรา การเลือกปฏิบัติ รวมถึงการล่วงละเมิดทางเพศ ซึ่งส่งผลให้เกิดความเครียดกระทั่งนำไปสู่ความคิดหรือความพยายามที่จะฆ่าตัวตาย (United Nations Development Programme (UNDP), ๒๐๑๙) เด็กและเยาวชน LGBTQ+ ในประเทศไทยต่างเผชิญกับอคติและการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศจากครูและเพื่อนร่วมชั้นเรียน การกลั่นแกล้งล้อเลียน การวิพากษ์วิจารณ์ด้วยถ้อยคำรุนแรง การจำกัดสิทธิในการแสดงออกทางเพศ หรือแม้กระทั่งการล่วงละเมิดทางเพศภายในสถานศึกษา (Mahidol University และคณะ, ๒๐๑๔; UNDP และ USAID, ๒๐๑๔) ทั้งหมดนี้ได้สร้างบาดแผลทางจิตใจและบีบคั้นให้เด็กและเยาวชนบางรายต้องออกจากระบบการศึกษาโดยไม่สมัครใจ ทั้งยังเป็นหนึ่งปัจจัยเสี่ยงที่นำไปสู่การกระทำความผิดทางอาญาและผลักดันให้เด็กและเยาวชน LGBTQ+ เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในที่สุด (Center for American Progress และ Movement Advancement Project, ๒๐๑๖)

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้กระทรวงยุติธรรม ที่มุ่งมั่นในการพิทักษ์คุ้มครองเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม มีแนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานที่ควบคุมที่มุ่งเน้นการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูพฤติกรรม (Rehabilitation) มากกว่าการควบคุมหรือลงโทษ (Sanction) และตระหนักถึง

ความสำคัญของการปกป้อง คุ่มครองสิทธิ เสรีภาพ และสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศในสถานที่ควบคุม อย่างไรก็ตาม กรมพินิจฯ ยังไม่มีกฎหมาย ระเบียบ คู่มือหรือแนวทางที่รองรับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศในสถานที่ควบคุมอย่างชัดเจน ที่ผ่านมานั้น สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนรวมถึงศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนใช้วิธีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนผู้มีความหลากหลายทางเพศตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพและความปลอดภัยของเด็กและเยาวชนเป็นหลัก โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน ค.ศ. ๑๙๘๕ (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง) รวมถึงพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ.ศ. ๒๕๖๑ และเมื่อพิจารณาแล้ว พบว่า เด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศในสถานที่ควบคุมยังคงมีความเสี่ยงที่จะเผชิญกับการเลือกปฏิบัติ การล่วงละเมิดทางเพศ และความรุนแรงมากกว่าเด็กและเยาวชนทั่วไป ดังนั้น แนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศในสถานที่ควบคุมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการปกป้องสิทธิและส่งเสริมความปลอดภัยทางร่างกายและจิตใจของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้

ในปี ๒๕๖๖ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ภายใต้แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ “การละเมิดสิทธิมนุษยชนลดลงทุกด้านและทุกกลุ่ม” แผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชน ของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนนี้มีความสอดคล้องกับแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) รายการกลุ่ม มีเนื้อหาสำคัญเกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้ต้องหา ผู้ต้องขัง และผู้พ้นโทษ เป็นสำคัญ อีกทั้งยังมีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มความหลากหลายทางเพศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการจัดการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศและสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของกลุ่มความหลากหลายทางเพศ จะเห็นได้ว่ากรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชนกลุ่มดังกล่าว ซึ่งจะนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อปกป้อง คุ่มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสร้างสังคมที่ตระหนักถึงการเคารพสิทธิมนุษยชนต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศในสถานที่ควบคุมให้มีความถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบปฏิบัติของทางราชการ และสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนรวมถึงหลักการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในระดับสากล

๒.๒ เพื่อเป็นการปกป้องและคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศในสถานที่ควบคุม

๒.๓ เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรในสังกัดมีองค์ความรู้ เข้าใจในหลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ

๓. นิยามศัพท์

เด็กหรือเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ/เด็กหรือเยาวชน LGBTIQ+ หมายถึง เด็กและเยาวชนที่มีวิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศหรือการแสดงออกทางเพศที่หลากหลายซึ่งไม่สอดคล้องกับเพศกำเนิด หรือกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมแสดงออกทางเพศแตกต่างจากเพศโดยกำเนิด

LGBTIQ+ หมายถึง กลุ่มบุคคลที่นิยามตนเองว่ามีความหลากหลายทางเพศ โดยเป็นอักษรย่อที่แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายทางเพศวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศของมนุษย์ โดยมาจากคำดังต่อไปนี้

- **Lesbian (เลสเบี้ยน)** หมายถึง ผู้หญิงที่มีความรักและความพึงพอใจทางเพศกับผู้หญิงด้วยกัน
- **Gay (เกย์)** หมายถึง รสนิยมที่รักชอบกับบุคคลเพศเดียวกัน ในบริบทสังคมไทยมักใช้กับผู้ชายที่มีความรักและความพึงพอใจทางเพศกับผู้ชายด้วยกัน
- **Bisexual (ไบเซ็กชวล)** หมายถึง รสนิยมที่รักได้ทั้งสองเพศหรือมากกว่า เช่น รู้สึกรักชอบได้ทั้งกับชาย หญิง หรือเพศอื่นๆ
- **Transgender/Trans (คนข้ามเพศ)** หมายถึง บุคคลที่แสดงตนเป็นเพศซึ่งไม่สอดคล้องกับเพศกำเนิด เช่น บุคคลเป็นเพศชายตามใบเกิด แต่มีอัตลักษณ์ทางเพศและนิยามตนเองว่าเป็นผู้หญิง โดยอาจแต่งกายและใช้ชีวิตเป็นอีกเพศหนึ่ง ทั้งนี้ ไม่ขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายหรือการผ่าตัดแปลงเพศ แต่ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้นนิยามตนเองอย่างไร
- **Intersex (บุคคลที่มีภาวะเพศจำกวม)** หมายถึง ผู้ที่มีลักษณะทางกายภาพที่ไม่สามารถบ่งชี้ได้ว่าเป็นเพศชายหรือเพศหญิง หรืออาจจะมีลักษณะทั้งชายและหญิง ไม่ว่าจะเป็นองค์ประกอบทางโครโมโซม ฮอร์โมน อวัยวะเพศ หรือระบบสืบพันธุ์ภายใน โดยสามารถวินิจฉัยได้จากกระบวนการทางการแพทย์
- อักษร Q นั้นสามารถสื่อได้ถึง ๒ กลุ่ม ประกอบด้วย
  - **Queer (ควีเียร์)** ซึ่งหมายถึง บุคคลที่มีความรักโดยไร้กรอบของเพศหรือความสัมพันธ์ตามบรรทัดฐานหลักของสังคม ไม่จำกัดว่าจะต้องรักชอบกับเพศใดเพศหนึ่งเท่านั้น
  - **Questioning** หมายถึง คำที่ใช้เรียกบุคคลที่ยังอยู่ในช่วงค้นหาความสนใจหรือความชอบทางเพศ รวมไปถึงอัตลักษณ์ทางเพศของตนเอง ส่วนมากมักหมายถึงผู้ที่เพิ่งค้นพบว่าตนเองมีอัตลักษณ์หรือรสนิยมทางเพศไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม (ชาย-หญิง) และไม่สามารถระบุคุณลักษณะทางเพศของตนได้
- **สัญลักษณ์ + หรือ พลัส (Plus)** หมายถึง บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศอื่น ๆ หรือความเป็นไปได้ของการนิยามตัวตนทางเพศแบบใหม่ ๆ ที่นอกเหนือจากตัวอักษรข้างต้น

การล่วงละเมิดทางเพศ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงเจตนาไม่ดีทางเพศต่อผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นทางวาจา ทำทาง สายตาและสีหน้า ข้อความ การสัมผัสทางร่างกายที่ไม่พึงประสงค์ การกระทำอนาจาร การขู่หรือการบังคับ ชื่นใจให้มีเพศสัมพันธ์โดยที่ผู้ถูกกระทำไม่ยินยอมพร้อมใจ ซึ่งทำให้อีกฝ่ายรู้สึกไม่ปลอดภัย ถูกคุกคาม รู้สึกอับอาย เป็นการล่วงละเมิดความเป็นส่วนตัว หรือถูกลดทอนศักดิ์ศรีคุณค่าความเป็นมนุษย์ อันส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจ อารมณ์ สวัสดิภาพและการดำรงชีวิตอย่างปกติสุข

เจ้าหน้าที่ หมายถึง เจ้าพนักงานพินิจตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและบุคลากรทุกคน ทุกฝ่ายในสังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ผู้อำนวยการ หมายถึง ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หรือศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

หน่วยงาน หมายถึง หน่วยงานในสังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

๔. ข้อกฎหมาย / ระเบียบ / หนังสือสั่งการ / คู่มือ / เอกสารอ้างอิงอื่นๆ

- ๔.๑ พระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ.ศ. ๒๕๖๑
- ๔.๒ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุญคนสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕
- ๔.๓ กฎกระทรวงกำหนดแนวทางการพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก หรือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อเด็ก พ.ศ. ๒๕๕๙
- ๔.๔ ระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยการดำเนินงานสถานแรกรับและศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน พ.ศ.๒๕๕๗
- ๔.๕ ระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยเครื่องแต่งกายเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๖๓
- ๔.๖ ระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยการตรวจค้นสิ่งของต้องห้าม ตรวจสอบจดหมาย เอกสาร พัสดุภัณฑ์ หรือสิ่งสื่อสารอื่น หรือสกัดกั้นการติดต่อสื่อสารทางโทรคมนาคม หรือทางใดซึ่งมีถึงหรือมาจากเด็กหรือเยาวชน พ.ศ.๒๕๖๔
- ๔.๗ ระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย แนวทางการติดตามภายหลังปล่อยการสงเคราะห์ช่วยเหลือ และการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย พ.ศ.๒๕๖๕
- ๔.๘ มาตรฐานการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนจิตเวชในสถานพินิจฯ และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน
- ๔.๙ มาตรฐานการปฏิบัติงานการแยกเด็กหรือเยาวชนในสถานที่ควบคุม
- ๔.๑๐ คู่มือประเมินผลการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนตามมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ ๔ ด้าน
- ๔.๑๑ คู่มืองานการรักษาความปลอดภัย สำหรับพนักงานพินิจ
- ๔.๑๒ แนวทางในการดำเนินงานสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานที่ควบคุม (ฉบับปรับปรุง ๒๕๖๕)
- ๔.๑๓ หนังสือกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ที่ ยธ ๐๖๐๙๗/ว ๑๑๑๑ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๒ เรื่อง ชักซ้อมความเข้าใจแนวทางปฏิบัติในการดัดผมเด็กหรือเยาวชน
- ๔.๑๔ คำสั่งกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ ๗๖๑/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๙ เรื่อง แนวทางการใช้ดุลยพินิจในการย้ายเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมในสถานพินิจหรือศูนย์ฝึกและอบรมอื่น
- ๔.๑๕ หนังสือกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ที่ ยธ ๐๖๐๙๗/ว๑๑๙๘ ลงวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๒ เรื่อง แนวทางการส่งบุคคลที่อยู่ในความควบคุมซึ่งมิใช่เด็กไปฝากควบคุมยังเรือนจำหรือทัณฑสถาน
- ๔.๑๖ หนังสือกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ที่ ยธ ๐๖๐๙๗/ว๑๒๒๙ ลงวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๕ เรื่อง แนวทางการปฏิบัติในการส่งบุคคลที่อยู่ในความควบคุมซึ่งมิใช่เด็กไปฝากควบคุมยังเรือนจำหรือทัณฑสถาน และการขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลจากฝักอบรมเป็นจำคุก
- ๔.๑๗ แผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ภายใต้แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

๕. แนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTIQ+)

แนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ	
๑. การรับตัวเด็กและเยาวชน	๑) ให้มีการประเมินเพศภาวะ อัตลักษณ์ทางเพศ หรือวิถีทางเพศของเด็กหรือเยาวชน การสอบถามและการลงข้อมูลเกี่ยวกับเพศภาวะ อัตลักษณ์ทางเพศ หรือวิถีทางเพศของเด็กหรือเยาวชนนั้น ต้องได้รับความยินยอมจากเด็กหรือเยาวชนก่อน เจ้าหน้าที่ผู้ทำการสัมภาษณ์และประเมินต้องชี้แจงเหตุผลของการเก็บข้อมูลดังกล่าวให้ชัดเจนแก่เด็กหรือเยาวชน อาทิ เพื่อความปลอดภัยและความเหมาะสมในการตรวจค้นร่างกาย การจัดเตรียมเครื่องใช้จำเป็นส่วนตัว การจัดพื้นที่นอน การจัดพื้นที่อาบน้ำและห้องสุขา การดูแลและส่งเสริมสุขภาพอนามัย และการควบคุมดูแลอื่น ๆ หมายเหตุ เจ้าหน้าที่ผู้ทำการสัมภาษณ์และประเมินการรับตัวต้องไม่ใช่ประสบการณ์ส่วนตัว อคติ การคิดแบบเหมารวม หรือการตัดสินตามความรู้สึกของตนเอง ต้องมีการเก็บรักษาข้อมูลทั้งหมดของเด็กและเยาวชนเป็นความลับและนำมาใช้เพื่อประกอบการพิจารณาการวางแผนทางแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือแนวทางการฝึกอบรม รวมถึงการกำหนดแนวทางการดูแลและปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในสถานที่ควบคุมเท่านั้น ๒) หากเด็กหรือเยาวชนปฏิเสธที่จะเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศ หรือวิถีทางเพศของตนเอง ให้ปฏิบัติกับเด็กหรือเยาวชนตามเพศกำเนิด โดยต้องแจ้งให้เด็กหรือเยาวชนรับทราบ และไม่ซักถามหรือบังคับให้เด็กหรือเยาวชนเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศ หรือวิถีทางเพศของตนเองด้วยความไม่สมัครใจ ๓) หากผลการประเมินระดับการควบคุมพบว่า เด็กหรือเยาวชนมีความจำเป็นต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษเฉพาะ เช่น การแยกนอน ให้เจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลตามความเหมาะสม ในกรณีที่มีเด็กหรือเยาวชนร้องขอ แต่หน่วยงานไม่สามารถจัดบริการให้ได้ ให้เจ้าหน้าที่พูดคุย ชี้แจง ทำความเข้าใจกับเด็กหรือเยาวชนเพื่อร่วมกันวางแผนการควบคุมดูแล ทั้งนี้ การปฏิบัติดังกล่าวต้องเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คำนึงถึงความเปราะบางและความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนทุกคนเป็นสำคัญ ๔) เจ้าหน้าที่ควรสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เด็กหรือเยาวชน LGBTIQ+ สามารถสื่อสารปัญหาหรือข้อกังวลต่าง ๆ รวมถึงพูดคุย ชี้แจง ทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางสนับสนุนตามความจำเป็นที่ควรได้รับระหว่างอยู่ในสถานที่ควบคุม ๕) เจ้าหน้าที่ควรหลีกเลี่ยงการพูดถึงวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศของเด็กหรือเยาวชนโดยไม่จำเป็นเพื่อเป็นการเคารพสิทธิความเป็นส่วนตัว และรักษาความลับด้านวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศของเด็กหรือเยาวชน

แนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ

๒. การตรวจค้นร่างกาย	๑) การตรวจค้นร่างกายเด็กหรือเยาวชนให้เป็นไปตามระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยการตรวจค้นสิ่งของต้องห้าม ตรวจสอบจดหมาย เอกสาร พัสตภัณฑ์ หรือสิ่งสื่อสารอื่นหรือสกัดกั้นการติดต่อสื่อสารทางโทรคมนาคม หรือทางใด ซึ่งมีถึงหรือมาจากเด็กหรือเยาวชน พ.ศ. ๒๕๖๔ ๒) หลักและวิธีการตรวจค้นร่างกายเด็กหรือเยาวชน ๒.๑ วิธีการตรวจค้นร่างกายเด็กหรือเยาวชน มี ๒ รูปแบบประกอบด้วย <u>การตรวจค้นแบบปกติ (แบบใส่เสื้อผ้า)</u> โดยใช้มือตรวจตามร่างกายเพื่อป้องกันการซ่อนอาวุธหรือสิ่งของต้องห้ามต่างๆ ซึ่งจะปฏิบัติเป็นประจำก่อนและหลังเข้าออกจากหน่วยเรียน โรงฝึกงาน สถานที่ประกอบกิจกรรม ก่อนเข้านอน หรือเมื่อมีเหตุต้องสงสัยว่ามีความผิดปกติเกิดขึ้น หรือได้รับแจ้งว่ามีการลักลอบนำสิ่งผิดระเบียบเข้ามา ทั้งนี้ ให้แจ้งเด็กหรือเยาวชนทราบทุกครั้งเมื่อจะทำการตรวจค้น <u>การตรวจค้นแบบถอดเสื้อผ้าหรือตรวจโดยมองเห็นได้</u> การตรวจลักษณะนี้เด็กหรือเยาวชนจำเป็นต้องถอดเสื้อผ้าออกให้หมดและทำตามเจ้าหน้าที่กำหนด ๒.๒ การตรวจค้นร่างกายเด็กหรือเยาวชนทุกคน ให้ใช้การตรวจค้นแบบปกติ (แบบใส่เสื้อผ้า) เป็นหลัก เพื่อไม่ก่อให้เกิดความอับอาย และไม่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และห้ามให้มีการตรวจค้นแบบถอดเสื้อผ้า เว้นแต่ ๑) ตรวจค้นเด็กหรือเยาวชนรับใหม่ ๒) ตรวจค้นเด็กหรือเยาวชนที่กลับจากการลาเยี่ยมบ้านหรือกลับจากการออกไปภายนอกสถานที่ควบคุม ๓) มีเหตุต้องสงสัยหรือเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเด็กหรือเยาวชนมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมในการก่อความไม่สงบ หรือมีการซ่อนสิ่งของผิดระเบียบหรือสิ่งของต้องห้ามตามร่างกาย (อ้างอิงจากคู่มืองานการรักษาความปลอดภัย สำหรับพนักงานพินิจ) ๒.๓ หากมีความจำเป็นต้องตรวจค้นโดยการถอดเสื้อผ้า ให้ปฏิบัติดังนี้ ๑) แจ้งเด็กหรือเยาวชนทราบทุกครั้งเมื่อจะทำการตรวจค้น ๒) ในกรณีทั่วไป เจ้าหน้าที่ผู้ทำการตรวจค้นต้องเป็นเพศเดียวกับเด็กหรือเยาวชน เว้นแต่กรณีเด็กหรือเยาวชน LGBTIQ+ โดยเฉพาะผู้ที่มีภาวะเพศกำกวมและ/หรือคนข้ามเพศ ให้เด็กหรือเยาวชนแจ้งความประสงค์ว่าให้เจ้าหน้าที่เพศใดเป็นผู้ตรวจค้น ทั้งนี้ ต้องได้รับความยินยอมจากทุกฝ่าย และต้องไม่มีการสัมผัสร่างกายของเด็กหรือเยาวชนโดยเด็ดขาดเพื่อเป็นการเคารพสิทธิในร่างกาย ๓) มีเจ้าหน้าที่ในการตรวจค้น ๑ คน และมีพยานรู้เห็นขณะทำการตรวจค้น ๑ คน โดยต้องได้รับความยินยอมจากทุกฝ่าย

แนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ

	๔) ต้องกระทำภายในห้องหรือพื้นที่ที่จัดไว้โดยเฉพาะเพื่อเป็นการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และไม่ก่อให้เกิดความอับอาย ซึ่งถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ๕) กรณีเด็กหรือเยาวชนไม่ยินยอมให้ตรวจค้น อาจพิจารณาแยกการควบคุมในพื้นที่ที่จัดไว้ให้เป็นการเฉพาะเพื่อสังเกตพฤติกรรม โดยให้พิจารณาตามหลักเกณฑ์ของมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการแยกเด็กหรือเยาวชนในสถานที่ควบคุม ทั้งนี้ ต้องแจ้งให้เด็กหรือเยาวชนรับทราบ รวมถึงรายงานผู้อำนวยการเพื่อทราบถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ๖) การตรวจค้นโดยการถอดเสื้อผ้าที่เป็นไปด้วยเหตุผลอื่นใดที่นอกเหนือจากข้อ ๒.๒ ให้มีหนังสือแสดงความยินยอมการตรวจค้นร่างกาย โดยให้เด็กหรือเยาวชนลงชื่อรับทราบ และมีลายมือชื่อของเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจค้นกำกับไว้ และให้บันทึกเหตุผลหรือความจำเป็นของการตรวจครั้งนั้นรวมถึงข้อเท็จจริงทั้งหมดที่สนับสนุนข้อสงสัยหรือเหตุผลดังกล่าวโดยละเอียดเป็นลายลักษณ์อักษร และรายงานต่อผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นการเฉพาะ ๗) หากการตรวจค้นโดยการถอดเสื้อผ้าเป็นไปด้วยเหตุผลด้านการรักษาพยาบาลหรือการรักษาสุขอนามัยและจำเป็นต้องตรวจค้นตามข้อกหลิบต่าง ๆ ของร่างกาย ให้กระทำได้โดยบุคลากรทางการแพทย์ซึ่งมีคุณสมบัติเหมาะสม หรือพยาบาลวิชาชีพ หรืออย่างน้อยโดยเจ้าหน้าที่ผู้ผ่านการอบรมอย่างเหมาะสมจากหน่วยงานทางการแพทย์ที่เชื่อถือได้
๓. การจัดเตรียมเสื้อผ้าและเครื่องใช้จำเป็นส่วนตัวสำหรับเด็กและเยาวชน	กรณีเด็กหรือเยาวชนที่มีเพศสรีระที่ไม่ตรงกับเพศกำเนิด อาทิ ชายข้ามเพศ หญิงข้ามเพศ และบุคคลที่มีภาวะเพศกำกวม ให้หน่วยงานจัดบริการเสื้อผ้าและสิ่งของเครื่องใช้จำเป็น เช่น ชุดชั้นใน เสื้อทับใน ผ้ารัดหน้าอก กางเกงขบในชาสั้น หมวกคลุมผม ยางรัดผม โบว์ติดผม เป็นต้น โดยคำนึงถึงความจำเป็นเฉพาะบุคคล และไม่อนุญาตให้นำสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัวจากภายนอกเข้าไปในสถานที่ควบคุม
๔. การตัดผมและเครื่องแต่งกาย	๑) การตัดผมหรือการไว้ผมของเด็กหรือเยาวชนในสถานที่ควบคุมให้เป็นไปตามแนวทางที่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกำหนด ๒) การแต่งกายของเด็กหรือเยาวชนให้เป็นไปตามระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยเครื่องแต่งกายเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๖๓ และแนวทางที่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกำหนด ทั้งนี้ ผู้อำนวยการอาจพิจารณาจัดบริการเครื่องแต่งกายแก่เด็กและเยาวชนโดยคำนึงถึงอัตลักษณ์ทางเพศและเพศสรีระของเด็กหรือเยาวชนตามความจำเป็นเฉพาะและความเหมาะสม
๕. การจำแนกเด็กและเยาวชน	ให้ปฏิบัติตามกระบวนการดำเนินงานจำแนกเด็กและเยาวชน โดยคำนึงถึงปัจจัยด้านความหลากหลายทางเพศและความต้องการจำเป็นเฉพาะบุคคล
๖. การควบคุมดูแลเด็กและเยาวชน	๑) ให้จัดนอนหรือพื้นที่รองรับเด็กหรือเยาวชน LGBTQ+ ตามความเหมาะสม เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยคำนึงถึงปัจจัยด้านความหลากหลายทางเพศและความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนทุกคนเป็นสำคัญ หากพิจารณาแล้วว่า เด็กหรือ

แนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ

	เยาวชนดังกล่าวมีความเสี่ยงหรือความจำเป็นที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ สามารถแยกเด็กหรือเยาวชนเป็นการเฉพาะชั่วคราวในพื้นที่ที่กำหนดไว้ โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์ของมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการแยกเด็กหรือเยาวชนในสถานที่ควบคุมและแจ้งให้เด็กหรือเยาวชนทราบ ๒) ในระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ให้เพิ่มความระมัดระวังและการสังเกต เพื่อป้องกันการกลั่นแกล้ง การล้อเลียน หรือการล่วงละเมิดทางเพศในกลุ่มเด็กหรือเยาวชน ๓) จัดให้เด็กหรือเยาวชน LGBTQ+ อาบน้ำในช่วงเวลาที่ต่างจากเด็กหรือเยาวชนอื่น หากมีความจำเป็นที่เด็กหรือเยาวชนทุกรายต้องอาบน้ำพร้อมกัน สามารถจัดเตรียมพื้นที่สำหรับอาบน้ำของเด็กหรือเยาวชน LGBTQ+ แยกต่างหากตามความเหมาะสม หรืออย่างน้อยที่สุด ควรมีฉากกั้นที่ปกปิดบริเวณระหว่างช่วงหน้าอกถึงอวัยวะเพศเพื่อไม่ให้เกิดความอับอาย และป้องกันการสถานการณ์เสี่ยงต่อการล่วงละเมิดทางเพศที่อาจเกิดขึ้นกับเด็กหรือเยาวชน หรือเหตุความเสี่ยงอื่น ๆ ในช่วงเวลาภารกิจส่วนตัว การแยกเด็กหรือเยาวชนในช่วงเวลาอาบน้ำนั้น ให้สอบถามความประสงค์ของเด็กหรือเยาวชนและถือความปลอดภัยของเด็กและเยาวชนทุกคนเป็นสำคัญ ๔) การให้บริการญาติเยี่ยมให้เป็นไปตามแนวทางที่กรมกำหนด กรณีเด็กหรือเยาวชนที่จดทะเบียนสมรสตามกฎหมายสมรสเท่าเทียม หรือจดทะเบียนคู่ชีวิตตามพระราชบัญญัติคู่ชีวิต อนุญาตให้คู่สมรสหรือคู่ชีวิตมีสิทธิเข้าเยี่ยมทั้งแบบใกล้ชิดและแบบอิเล็กทรอนิกส์โดยไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ ทั้งนี้ ต้องแสดงเอกสารหลักฐานการจดทะเบียนรวมถึงเอกสารอื่นๆที่กรมกำหนด เพื่อขอรับสิทธิการเข้าเยี่ยม
๗. การจัดกิจกรรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและพัฒนาพฤติกรรมเด็กและเยาวชน	๑) ให้เด็กหรือเยาวชน LGBTQ+ เข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟู/การฝึกและอบรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาพฤติกรรมอย่างเท่าเทียมกับเด็กและเยาวชนอื่น ๒) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กหรือเยาวชนทุกคนเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการเคารพความหลากหลายด้านอัตลักษณ์ทางเพศและวิถีทางเพศ รวมถึงการเรียนรู้เพศวิถีศึกษาที่เหมาะสมตามช่วงวัย ปลุกฝังค่านิยมการเคารพสิทธิคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลด้วยเหตุแห่งเพศ ๓) จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศหรือความสนใจของเด็กหรือเยาวชนทุกคน ตลอดจนกิจกรรมที่ส่งเสริมการเคารพคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น ๔) การจัดกิจกรรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟู/การฝึกและอบรมให้คำนึงถึงความเหมาะสมกับเพศ อายุ ศาสนา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี สภาวะสุขภาพทางกายและจิต บุคลิกลักษณะ ระดับสติปัญญา ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ

แนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ	
	สภาพครอบครัว ตลอดจนสภาพแวดล้อมของเด็กและเยาวชน และกำหนดวิธีการและเป้าหมายในการกลับคืนสู่ครอบครัวและสังคมโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ
๘. การดูแลและส่งเสริมสุขภาพอนามัยเด็กและเยาวชน	๑) หากพบว่าเด็กหรือเยาวชนมีประวัติการใช้ฮอร์โมนก่อนเข้าสู่สถานที่ควบคุมให้พยาบาลประเมินเพื่อส่งต่อไปยังแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ เด็กหรือเยาวชน LGBTQ+ โดยเฉพาะผู้ที่มีภาวะเพศกำกวม (Intersex) ที่มีประวัติการใช้ฮอร์โมนเพื่อการรักษาหรือทางการแพทย์ ให้เป็นไปตามการประเมินและคำวินิจฉัยของแพทย์เท่านั้น ๒) เด็กหรือเยาวชน LGBTQ+ ต้องได้รับการให้คำปรึกษาทั้งทางด้านจิตวิทยาและการใช้ชีวิตในสถานที่ควบคุมโดยทีมสหวิชาชีพอย่างเสมอภาคเช่นเดียวกับเด็กและเยาวชนอื่น ๓) เด็กหรือเยาวชนที่แพทย์วินิจฉัยว่ามีภาวะเพศกำกวม (Intersex) ๓.๑ ให้มีการตรวจประเมินร่างกายตามกระบวนการของสถานที่ควบคุม จากนั้นให้ประสานโรงพยาบาลแม่ข่ายหรือหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่เพื่อขอคำแนะนำเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยของเด็กหรือเยาวชนกลุ่มดังกล่าว ๓.๒ หากเด็กหรือเยาวชนมีแนวโน้มภาวะสุขภาพที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลรักษาทางการแพทย์ สามารถเข้ารับการรักษาจากแพทย์โรงพยาบาลตามสิทธิการรักษา ๓.๓ กรณีที่แพทย์วินิจฉัยให้เด็กหรือเยาวชนรับการรักษาด้วยการผ่าตัด จะต้องได้รับความยินยอมจากเด็กหรือเยาวชน รวมถึงบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้แทนโดยชอบธรรมด้วยกฎหมายเสียก่อน หมายเหตุ เด็กหรือเยาวชนทุกคนมีสิทธิเข้าถึงและได้รับการด้านสุขอนามัยและสุขภาพทางเพศที่เหมาะสม รวมถึงได้รับการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพศศึกษาที่ถูกต้อง การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การจัดการปัญหาด้านสัมพันธ์ภาพ และการรักษาสีทางเพศของตนเอง เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมดูแลสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ที่ดี
๙. การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย	การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยให้เป็นไปตามระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย แนวทางการติดตามภายหลังปล่อยการสงเคราะห์ช่วยเหลือ และการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย พ.ศ.๒๕๖๕ และแนวทางอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกำหนด โดยให้คำนึงถึงประเด็นด้านการสนับสนุนความหลากหลายทางเพศประกอบด้วย ดังนี้ ๑) สร้างความรู้ ความเข้าใจกับครอบครัว ชุมชน เกี่ยวกับความหลากหลายด้านอัตลักษณ์ทางเพศและวิถีทางเพศ รวมถึงแนวทางสนับสนุน

แนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ	
	ส่งเสริมและปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน LGBTQ+ ด้วยความเข้าใจและเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ๒) ประสานหน่วยงาน องค์กร หรือบุคคลที่พร้อมสนับสนุนและให้การยอมรับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งสามารถให้การคุ้มครองและดูแลเด็กหรือเยาวชนได้ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนไม่มีครอบครัวที่แท้จริงหรือไม่ได้รับการยอมรับจากครอบครัวเนื่องด้วยสาเหตุแห่งเพศ ๓) สร้างความร่วมมือกับชุมชน ภาคีเครือข่ายหลากหลายภาคส่วนที่สนับสนุนและให้การยอมรับความหลากหลายทางเพศ เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษา การฝึกอาชีพ การจ้างงาน และการเข้าถึงบริการทางสังคมที่ตรงกับความต้องการจำเป็นเฉพาะของเด็กหรือเยาวชน LGBTQ+ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ
๑๐. กรณีเด็กหรือเยาวชนถูกล่วงละเมิดทางเพศ	๑) หากเด็กหรือเยาวชนถูกล่วงละเมิดทางเพศจากเด็กหรือเยาวชนอื่น ให้ดำเนินการดังนี้ ๑.๑ หากเป็นที่ปรากฏชัดหรือน่าสงสัยว่าเด็กหรือเยาวชนถูกล่วงละเมิดทางเพศ ให้รีบแจ้งผู้เสียหายและผู้ต้องสงสัยว่าเกี่ยวข้องหรือกระทำการดังกล่าวออกจากกันโดยทันที จัดให้มีเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาและดำเนินการตามกฎหมาย ตรวจสอบข้อเท็จจริง รวมถึงให้รับนำเด็กหรือเยาวชนไปรับการตรวจรักษา ณ โรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุดโดยทันที ๑.๒ ให้เจ้าหน้าที่รายงานผู้อำนวยการทราบโดยทันทีและให้เด็กหรือเยาวชนผู้เสียหายร้องทุกข์ต่อผู้อำนวยการหรือเจ้าหน้าที่ด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษรโดยเร็วที่สุด ๑.๓ การดำเนินการร้องทุกข์ต้องเก็บรักษาเป็นความลับ ๑.๔ แจ้งบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนผู้เสียหายและผู้ต้องสงสัย อาศัยอยู่ด้วยและมีความไว้วางใจทราบเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย ๑.๕ ผู้อำนวยการในฐานะผู้รับผิดชอบหน่วยงาน ดำเนินการแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป ๑.๖ การดำเนินการอื่นๆ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ๒) เด็กและเยาวชนที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศจากเจ้าหน้าที่ ๒.๑ หากเป็นที่ปรากฏชัดหรือน่าสงสัยว่าเด็กหรือเยาวชนถูกล่วงละเมิดทางเพศ ให้ดำเนินการตามข้อ ๑.๑ และ ข้อ ๑.๒ โดยผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย หรือเจ้าหน้าที่ซึ่งมิใช่ผู้ถูกกล่าวหา ต้องเป็นผู้รับเรื่องและบันทึกคำร้อง ๒.๒ การดำเนินการร้องทุกข์ต้องเก็บรักษาเป็นความลับ ๒.๓ แจ้งบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนผู้เสียหายและผู้ต้องสงสัย อาศัยอยู่ด้วยและมีความไว้วางใจทราบเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย

แนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ

	๒.๔ ผู้อำนวยการในฐานะผู้รับผิดชอบหน่วยงาน ดำเนินการแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษต่อนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป ๒.๕ การดำเนินการอื่นๆ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ๒.๖ ให้หน่วยงานดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ผู้กระทำการล่วงละเมิดทางเพศ ๓) ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้กระทำหรือมีเหตุให้เชื่อได้ว่าเป็นผู้กระทำหรือมีความเกี่ยวข้องกับการล่วงละเมิดทางเพศเด็กและเยาวชนอื่น ให้ดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริงโดยเร็วที่สุด เมื่อมีหลักฐานประจักษ์ชัด หรือเด็กหรือเยาวชนยอมรับในการกระทำผิดของตน ให้ดำเนินการลงโทษตามกฎหมายกระทรวงฯ หรือวิธีการอื่นที่เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และแนวทางที่เกี่ยวข้อง และหากพฤติการณ์ดังกล่าวเข้าข่ายความผิดทางอาญา ให้มีการแจ้งความดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป ๔) การดูแล ช่วยเหลือและเยียวยาเด็กหรือเยาวชนผู้ได้รับความเสียหาย ๔.๑) <u>ด้านร่างกาย</u> ประสานโรงพยาบาลแม่ข่ายหรือหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนได้รับการดูแลทางการแพทย์อย่างต่อเนื่องตามสิทธิการรักษา ๔.๒) <u>ด้านอารมณ์จิตใจ</u> จัดให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ดูแล ให้คำปรึกษาเพื่อรับมือกับความบอบช้ำทางจิตใจและฟื้นฟูสภาพจิตใจ หากมีความจำเป็นสามารถส่งต่อเด็กหรือเยาวชนให้นักจิตวิทยาคลินิกผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กและวัยรุ่นหรือจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นเพื่อรับการตรวจรักษาอย่างต่อเนื่อง ๔.๓) <u>ด้านการควบคุมดูแล/สภาพแวดล้อม</u> หากมีความจำเป็นต้องแยกควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนเพื่อความปลอดภัย ให้ปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการแยกเด็กหรือเยาวชนในสถานที่ควบคุม การแยกควบคุมเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกกระทำนั้น ควรระมัดระวังเรื่องวิธีการหรือลักษณะการแยกควบคุมเพื่อไม่เป็นการตอกย้ำหรือกดทับเหยื่อ ๔.๔) <u>ด้านครอบครัว</u> ประสานครอบครัว บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือญาติผู้ที่เกี่ยวข้องและมีความไว้วางใจ หากไม่มีครอบครัว ให้ประสานหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง หรือประสานกรรมการสงเคราะห์ผู้รับเป็นพ่อแม่อุปถัมภ์ เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดฟื้นฟูสภาพจิตใจของเด็กหรือเยาวชน (อ้างอิงจาก คู่มือปฏิบัติงานของทิมสหวิชาชีพในกระบวนการคุ้มครองเด็ก โดยมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก)
๑๑. การส่งเสริมความตระหนักรู้ถึงสิทธิมนุษยชน ความหลากหลาย	๑) เพื่อให้การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนมีความเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักความเสมอภาคและการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และเพื่อก่อให้เกิด

แนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ

ทางเพศ และการไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ ให้กับเจ้าหน้าที่ในสังกัด	สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณค่าของเด็กหรือเยาวชนรวมถึงเจ้าหน้าที่ทุกคน หน่วยงานควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ทุกคนปฏิบัติตามแนวทางดังต่อไปนี้ ๑.๑ ปฏิบัติกับเด็กและเยาวชน รวมถึงเจ้าหน้าที่ทุกคนด้วยความเคารพ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ ๑.๒ ตระหนักเสมอว่าไม่ว่าบุคคลจะมีเพศภาวะ อัตลักษณ์ทางเพศ หรือวิถีทางเพศแบบใด ทุกคนมีสิทธิได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกันทางกฎหมาย และควรได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพอย่างเสมอภาค ๑.๓ เคารพสิทธิความเป็นส่วนตัว หลีกเลี่ยงการบังคับให้เด็กหรือเยาวชนเปิดเผยวิถีทางเพศหรืออัตลักษณ์ทางเพศของตนเอง และตระหนักเสมอว่าการคาดเดาหรือการคิดแบบเหมารวมเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศและวิถีทางเพศของเด็กและเยาวชนจากรูปลักษณ์ภายนอกหรือจากประสบการณ์เดิมของตนเอง อาจนำไปสู่การตีตรา การปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียม หรือการกีดกันเด็กหรือเยาวชนจากการเข้าถึงการสนับสนุนที่ตรงกับความเป็นเฉพาะของแต่ละบุคคล ๑.๔ เคารพในสิทธิ คุณค่า และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ระมัดระวังถ้อยคำหรือข้อความที่เป็นการดูหมิ่น ตีตรา หรือล้อเลียนอัตลักษณ์ทางเพศ วิถีทางเพศ ลักษณะและการแสดงออกทางเพศของเด็กหรือเยาวชน เช่น เบี่ยงเบนทางเพศ วิปริตทางเพศ ถ้วนดำ ตูด ไม้ป่าเดียวกัน เป็นต้น รวมถึงรักษาข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศและวิถีทางเพศของเด็กหรือเยาวชนเป็นความลับ ๑.๕ เจ้าหน้าที่พึงปฏิบัติตามแนวทางนี้อย่างเคร่งครัด ๒) หน่วยงานควรมีนโยบายต่อต้านการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศและการล่วงละเมิดทางเพศในสถานที่ควบคุมและสถานที่ทำงาน กำหนดแนวทางสนับสนุนความหลากหลายทางเพศของเด็กหรือเยาวชนและเจ้าหน้าที่ในสังกัด โดยปราศจากอคติ และต้องมั่นใจว่าผู้ที่เกี่ยวข้องทุกส่วนตระหนักถึงความสำคัญและจุดมุ่งหมายของนโยบาย รวมถึงจัดให้มีช่องทางการร้องทุกข์กรณีที่มีการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียม ๓) หน่วยงานควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้เจ้าหน้าที่และประชาชนผู้รับบริการเกี่ยวกับผลกระทบของอคติและการตีตราทางเพศที่ส่งต่อการดำเนินชีวิต สุขภาวะทางกายและทางจิตใจของเด็กและเยาวชน รวมถึงแนวทางการป้องกันและการรับมือกับพฤติกรรมความรุนแรงทางเพศ ๔) หน่วยงานควรสนับสนุนเจ้าหน้าที่ในสังกัดของตนเองให้เข้ารับการฝึกอบรมจากหน่วยงาน/องค์กรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการดูแลและการปฏิบัติต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องความหลากหลายทางเพศและเรียนรู้ทักษะ กระบวนการที่จะนำมาปรับใช้ในการดูแลเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๖. หลักการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ

๖.๑ สิทธิมนุษยชนและสิทธิทางเพศ

องค์การสหประชาชาติได้ให้คำจำกัดความของสิทธิมนุษยชนไว้ว่า “สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิของมนุษย์ทุกคน โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ เพศ สัญชาติ ชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา หรือสถานะอื่นใด สิทธิมนุษยชนรวมถึงสิทธิในการมีชีวิตและเสรีภาพ เสรีภาพจากการเป็นทาสและการทรมาน เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก สิทธิในการทำงานและการศึกษา และอื่น ๆ อีกมากมาย ทุกคนมีสิทธิได้รับสิทธิเหล่านี้ โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ”

ดังนั้น การแสดงออกทางเพศไม่ว่าจะเป็นอัตลักษณ์ทางเพศ (Gender Identity) หรือ วิถีทางเพศ (Sexual Orientation) แบบใด ย่อมเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนซึ่งไม่ควรถูกละเลย

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) กล่าวว่า “การใช้สิทธิมนุษยชนที่มีอยู่เกี่ยวกับเรื่องเพศและสุขภาพทางเพศถือเป็น **สิทธิทางเพศ** ซึ่งปกป้องสิทธิของทุกคนในการปฏิบัติตามและแสดงออกทางเพศและมีความพึงพอใจกับสุขภาพทางเพศโดยคำนึงถึงสิทธิของผู้อื่นและอยู่ภายใต้กรอบการคุ้มครองจากการเลือกปฏิบัติ” (WHO, ๒๐๑๖a, แก้ไข ๒๐๑๐)

สิทธิทางเพศนี้ครอบคลุมตั้งแต่สุขภาพทางเพศ อนามัยเจริญพันธุ์ วิถีทางเพศ และการมีความสัมพันธ์ทางเพศถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนควรได้รับโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ ไร้ซึ่งการบังคับขู่เข็ญ และการใช้ความรุนแรงในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทางเพศ โดยนายแพทย์พันซ์คัทส์ ศุกระฤกษ์ (๒๕๖๒) ได้สรุปประเด็นสำคัญที่สิทธิทางเพศมีความครอบคลุม ดังต่อไปนี้

- การได้รับบริการด้านอนามัยเจริญพันธุ์และสุขภาพทางเพศอย่างมีมาตรฐาน
- การได้รับความรู้จากการเรียนเพศศึกษาที่ถูกต้องเหมาะสม
- การได้รับข้อมูลที่ถูกต้องในวิถีทางเพศและการได้รับการศึกษาที่ถูกต้องในวิถีทางเพศ
- การเลือกคู่ครอง
- การเลือกที่จะมีหรือไม่มีเพศสัมพันธ์
- การสมัครใจที่จะแต่งงาน
- การสมัครใจที่จะมีความสัมพันธ์ทางเพศ
- การตัดสินใจในเรื่องของการมีบุตรว่าจะมีหรือไม่มีอย่างไร
- การแสดงความเห็นทางเพศอย่างเป็นอิสระแต่ไม่กระทบต่อศีลธรรมและวัฒนธรรม
- การมีชีวิตทางเพศอย่างเป็นส่วนตัว
- การมีชีวิตทางเพศที่พึงพอใจและปลอดภัย

สิทธิทางเพศจึงเป็นสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศของผู้คน ซึ่งรวมถึงสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานหลายประการ เช่น สิทธิในความเป็นส่วนตัว สิทธิในด้านสุขภาพ สิทธิในเสรีภาพทางความคิดและการแสดงออก สิทธิในเสรีภาพจากความรุนแรง และสิทธิในการศึกษาและเข้าถึงข้อมูล

นอกจากนี้ องค์การอนามัยโลกและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) กล่าวถึงสุขภาพทางเพศไว้ว่า การมีสุขภาพทางเพศที่ดีนั้นยึดโยงกับสุขภาพทางกาย สุขภาพทางใจ รวมถึงความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคลซึ่งมิใช่เพียงการไม่มีโรคหรือปราศจากความทุกข์ทรมานเท่านั้น แต่คือการที่บุคคลต้องมีมุมมองเชิงบวกต่อความสัมพันธ์ทางเพศและมีความเคารพต่อวิถีทางเพศที่แตกต่าง นอกจากนี้ สุขภาพทางเพศยังครอบคลุมถึงการมีประสบการณ์ทางเพศที่ปลอดภัย มีความพึงพอใจทางเพศโดยปราศจากการบังคับขู่เข็ญ การเลือกปฏิบัติ และความรุนแรงทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ

๖.๒ กฎหมายและพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนและบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. ๑๙๘๙ (Convention on the Rights of the Child: CRC)

เด็กทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพทั้งปวงที่กำหนดไว้ โดยปราศจากการแบ่งแยกไม่ว่าชนิดใด ๆ อาทิ เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่น ต้นกำเนิดทางชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน การเกิดหรือสถานะอื่น เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการใช้ความรุนแรงทั้งร่างกายและจิตใจ การแสวงประโยชน์กับเด็กในทุกรูปแบบ การใช้แรงงานผิดกฎหมาย การทำงานอันตราย การถูกกีดกันทางการศึกษา การคุ้มครองจากสารอันตราย สารมีพิษและสิ่งเสพติดต่างๆ ตลอดจนการค้ามนุษย์ และการล่วงละเมิดทางเพศ โดยรัฐมีหน้าที่ต้องฟื้นฟูร่างกายและจิตใจของเด็กเพื่อกลับคืนสู่สังคมอย่างปลอดภัยและมีศักดิ์ศรี

ข้อ ๒ (๑) รัฐภาคีจะเคารพและประกันสิทธิตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ แก่เด็กแต่ละคนที่อยู่ในเขตอำนาจของตนโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติไม่ว่าชนิดใดๆ โดยไม่คำนึงถึง เชื้อชาติ สีผิว ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่น ต้นกำเนิดทางชาติพันธุ์ หรือสังคม ทรัพย์สิน ความทุพพลภาพ การเกิดหรือสถานะอื่น ๆ ของเด็ก หรือบิดามารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมาย

ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งองค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง หรือ ข้อกำหนดแมนเดลลา (United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners : Mandela Rules)

การควบคุมผู้ต้องขังนั้น ควรพึงระลึกถึงเพศ อายุ ประวัติการกระทำผิด เหตุผลในทางคดีและความจำเป็นเฉพาะต่าง ๆ ของบุคคล โดยผู้ต้องขังต่างประเภทกันควรแยกคุมขังไว้ต่างที่หรือคนละส่วนของสถานที่ควบคุม การค้นตัวทั้งรูปแบบปกติที่ล่วงล้ำความเป็นส่วนตัว รวมถึงแบบถอดเสื้อผ้าและการค้นตามซอกหลืบต่าง ๆ ของร่างกายให้กระทำได้เฉพาะกรณีมีความจำเป็นอย่างยิ่งเท่านั้น และให้กระทำในสถานที่ที่มีความเหมาะสม มีความเป็นส่วนตัว ไม่ก่อให้เกิดความอับอายหรือลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่เพศเดียวกันกับผู้ต้องขังที่ผ่านการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดี ทั้งนี้ให้คำนึงถึงความจำเป็นด้านความปลอดภัยของสถานที่ควบคุม นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่เรือนจำหรือสถานที่ควบคุมควรได้รับการสนับสนุนการพัฒนาแนวคิดและวิธีการที่เป็นทางเลือกที่เหมาะสมในการค้นตัวผู้ต้องขัง

กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน ค.ศ. ๑๙๘๕ หรือ กฎแห่งกรุงปักกิ่ง (United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice: Beijing Rules)

กฎแห่งกรุงปักกิ่งเน้นย้ำถึงหลักการไม่เลือกปฏิบัติ โดยระบุว่าเด็กและเยาวชนทุกคนควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันโดยปราศจากเงื่อนไขทางด้านเพศ ซึ่งรวมถึงการรับรองว่าเด็กและเยาวชนจะไม่ถูกเลือกปฏิบัติเนื่องจากอัตลักษณ์ทางเพศ เพศภาวะ หรือการแสดงออกทางเพศ ทั้งนี้ในขณะที่ถูกควบคุมตัว เด็กและเยาวชนควรได้รับความคุ้มครองความปลอดภัย ความเอาใจใส่ดูแล และการสนับสนุนที่จำเป็นทางด้านสังคม การศึกษา การฝึกอาชีพ ร่างกาย จิตใจ บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขตามความต้องการจำเป็นของช่วงวัย เพศ และความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการตามช่วงวัยที่สมบูรณ์

กฎของสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งถูกกีดกันเสรีภาพ ค.ศ. ๑๙๙๐
หรือ กฎแห่งกรุงฮาวานา (United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty: Havana Rules)

เด็กและเยาวชนควรได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา สัญชาติ สีผิว อายุ ภูมิหลังทางสังคมหรือสถานะอื่น ๆ เด็กและเยาวชนควรได้รับการดูแลที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุด ตลอดจนสิทธิประโยชน์ตามความจำเป็นเฉพาะของแต่ละบุคคลที่เป็นไปตามช่วงวัย สภาพร่างกายและจิตใจ เพศ และลักษณะการกระทำผิด เพื่อเป็นหลักประกันว่าเด็กและเยาวชนได้รับความคุ้มครองทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างมีศีลธรรม มีความเป็นอยู่ที่ดี และปลอดภัยจากสถานการณ์เสี่ยงที่เป็นอันตรายต่อสวัสดิภาพทางร่างกายและจิตใจ

เด็กและเยาวชนทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับเครื่องใช้ส่วนตัวตามความจำเป็นที่เพียงพอเพื่ออำนวยความสะดวกตลอดการอยู่ในสถานที่ควบคุม สิทธิได้รับการดูแลรักษาพยาบาลที่ดีเพียงพอ การตรวจจากแพทย์เพื่อเป็นการป้องกันและการรักษาเยี่ยงยาและเพื่อเป็นบันทึกหลักฐานในการพิจารณาสุขภาพทางกายและจิตใจที่ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่ตามความจำเป็น สิทธิเลือกการฝึกอาชีพตามความสนใจ สิทธิในการร้องทุกข์ไปยังผู้อำนวยการของสถานที่ควบคุมหรือผู้แทนผู้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้บริหารส่วนกลางและเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจซึ่งเห็นว่ามีเหมาะสมในกรณีที่ได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม

บุคลากรที่เกี่ยวข้องควรได้รับการฝึกอบรมเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการฝึกอบรมด้านจิตวิทยาเด็กและวัยรุ่น สวัสดิการเด็ก มาตรฐานการปฏิบัติในระดับสากล และบรรทัดฐานด้านสิทธิมนุษยชนและสิทธิเด็ก รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบ และแนวทางการปฏิบัติงานที่เป็นปัจจุบัน ควรเพิ่มพูนความรู้และความสามารถทางวิชาชีพตามความเหมาะสมตลอดอาชีพการทำงาน เคารพและปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กและเยาวชนทุกคน รวมถึงปฏิบัติหน้าที่ด้วยความแน่ใจว่าได้ให้การปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างเต็มความสามารถจากการถูกแสวงหาประโยชน์และการทารุณกรรมทางร่างกายและทางเพศ

ข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับ
ผู้กระทำความผิดหญิง หรือ ข้อกำหนดกรุงเทพ (United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-Custodial Measures for Women Offenders: Bangkok Rules)

ผู้ต้องขังหญิงแต่ละรายมีความต้องการจำเป็นที่มีลักษณะเฉพาะ (Distinctive Needs) ของแต่ละบุคคลที่หลากหลาย เช่น ภูมิหลังทางวัฒนธรรม ปัจจัยด้านครอบครัว สถานะทางเศรษฐกิจสังคม และเพศภาวะ เป็นต้น และอาจเผชิญกับการเลือกปฏิบัติรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถเข้าถึงบริการพื้นฐาน สวัสดิการ หรือโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นดังกล่าว ข้อกำหนดฉบับนี้จึงกล่าวถึงการให้ความสำคัญกับความต้องการจำเป็นที่มีลักษณะเฉพาะของผู้ต้องขังหญิงและการจัดให้มีหรือการตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นดังกล่าวโดยไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ

ผู้ต้องขังหญิงทุกคนต้องได้รับการตรวจประเมินความต้องการจำเป็นด้านสุขภาพขั้นพื้นฐานต่าง ๆ อาทิ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ภาวะสุขภาพจิต ประวัติสุขภาพด้านการเจริญพันธุ์ การใช้ยาและสารเสพติด รวมถึงประวัติการการถูกล่วงละเมิดทางเพศและการกระทำความรุนแรงในรูปแบบอื่น ๆ ก่อนที่จะเข้ามาสู่สถานที่ควบคุม นอกจากนี้ เด็กหรือเยาวชนเพศหญิงที่กระทำความผิดควรได้รับกิจกรรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและบริการพื้นฐานที่เหมาะสมกับวัยและเพศภาวะและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นเฉพาะบุคคล

ผู้ต้องขังหญิงทุกคนควรได้รับการบริการดูแลด้านสุขภาพตามเพศภาวะ (Gender-Specific Health Care Services) ในระดับที่เทียบเท่ากับการบริการภายนอกสถานที่ควบคุม การตรวจหรือการรักษาควรกระทำโดยแพทย์หรือพยาบาลเพศหญิง ในกรณีฉุกเฉินที่บุคลากรทางการแพทย์เพศชายต้องเป็นผู้ทำการตรวจซึ่งขัดต่อความประสงค์ของผู้ต้องขังหญิงนั้น ๆ จะต้องมียุติหน้าที่เพศหญิงอยู่ระหว่างการตรวจด้วย และการให้บริการทางการแพทย์ทั้งทางกายและทางจิตนั้นควรคำนึงถึงความต้องการจำเป็นเฉพาะบุคคล ปัจจัยด้านทางเพศภาวะ และผลกระทบจากประสบการณ์ที่กระทบกระเทือนจิตใจอย่างรุนแรง

นอกจากนี้ ข้อกำหนดกรุงเทพได้เน้นย้ำว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนานโยบายและออกแบบกฎระเบียบที่ชัดเจนเกี่ยวกับการการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในสังกัดเพื่อป้องกันการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ ปกป้องสิทธิ เสรีภาพ และสวัสดิภาพของผู้ต้องขัง และให้การคุ้มครองผู้ต้องขังหญิงจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ รวมถึงความรุนแรงทางร่างกายและทางวาจาด้วยเหตุแห่งเพศภาวะ (Gender-Based Physical or Verbal Violence)

แนวทางปฏิบัติตามหลักกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องเพศวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศ หรือหลักการโยกยาการ์ตา (The Yogyakarta Principles)

หลักการโยกยาการ์ตายืนยันในหลักการว่า มนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะมีวิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ การแสดงออกทางเพศ หรือลักษณะทางเพศรูปแบบใด ย่อมเกิดมาพร้อมศักดิ์ศรี สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่เสมอภาคกัน ซึ่งครอบคลุมถึงสิทธิในความปลอดภัยและได้รับความคุ้มครองจากรัฐให้ปลอดภัยจากความรุนแรงหรืออันตรายต่อชีวิต ร่างกายและจิตใจ การเลือกปฏิบัติ การแบ่งแยก การกีดกัน การจำกัด รวมถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐ บุคคล หรือกลุ่มบุคคล

มนุษย์ทุกคนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจที่จะแสดงออกถึงอัตลักษณ์หรือตัวตนผ่านการพูดจา ท่าทาง การแต่งกาย การเลือกใช้อุปกรณ์และคำนำหน้านามโดยปราศจากการปฏิบัติหรือการลงโทษที่ย่ำยศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยอ้างเหตุแห่งวิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ และการแสดงออกทางเพศ ทั้งนี้รวมถึงสิทธิในความเป็นส่วนบุคคลที่ปราศจากการแทรกแซงโดยมิชอบ กล่าวคือ ทุกคนมีสิทธิในการเลือกที่จะเปิดเผยหรือปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศของตน และได้รับความคุ้มครองจากการถูกทำให้เสียเกียรติและชื่อเสียงของตนเอง

มนุษย์ทุกคนมีสิทธิได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมโดยปราศจากเหตุแห่งเพศระหว่างถูกควบคุมตัวหรือเมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม สิทธิในความเป็นอิสระจากการถูกกำหนดความผิดทางอาญาด้วยเหตุแห่งเพศ การทรมาน การปฏิบัติ หรือการลงโทษที่ทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมซึ่งเป็นการลดทอนหรือทำลายคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมถึงการกระทำใด ๆ ที่อ้างเหตุแห่งวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคล

หลักการโยกยาการ์ต่ายังให้ความสำคัญกับสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเสมอภาคโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ สิทธิในการได้รับการบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มีคุณภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมถึงบริการด้านอนามัยเจริญพันธุ์และสุขภาพทางเพศอย่างมีมาตรฐาน นอกจากนี้ยังเน้นย้ำว่า ความหลากหลายด้านวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศมิใช่อาการเจ็บป่วยหรืออาการทางจิตเวช จึงไม่มีความจำเป็นต้องได้รับการรักษา แก้อาการหรือระงับบรรเทา หรือถูกกักกันในสถานพยาบาลหรือพื้นที่อื่นใด โดยอ้างสาเหตุแห่งความหลากหลายทางเพศ

๖.๓ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนและบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

บุคคลผู้มีความอายุน้อยกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ได้รับความคุ้มครองจากการถูกทารุณกรรม การแสวงหาประโยชน์ การละเลย และการกระทำอื่นใดที่อาจก่อให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำผิด เป็นปฏิปักษ์ต่อสวัสดิภาพทางร่างกาย และจิตใจ หรือส่งผลกระทบต่อการศึกษาเติบโตและขัดขวางพัฒนาการตามช่วงวัยอย่างเต็มศักยภาพ

การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใด ให้คำนึงถึงสิทธิและประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญและไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมด้วยเหตุแห่งเพศ อายุ ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ศาสนา รวมถึงสถานะทางเศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละบุคคลเพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตอย่างเต็มศักยภาพตามสิทธิขั้นพื้นฐาน ที่เด็กทุกคนมีติดตัวมาตั้งแต่เกิด ประกอบด้วย สิทธิในการอยู่รอด สิทธิในการได้รับการคุ้มครอง สิทธิในการได้รับการพัฒนา และสิทธิในการมีส่วนร่วม

พระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ.ศ. ๒๕๖๑

การจัดทำแนวทางแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนนั้นกำหนดให้สถานพินิจและศูนย์ฝึก และอบรมจัดทำแนวทางฯ ให้เหมาะสมกับเพศ อายุ ศาสนา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี สภาพาสุภาพทางกายและจิต บุคลิกลักษณะ ระดับสติปัญญา ระดับการศึกษาการประกอบอาชีพ สภาพครอบครัว ตลอดจนสภาพแวดล้อม ของเด็กและเยาวชน และกำหนดวิธีการและเป้าหมายในการกลับคืนสู่ครอบครัวและสังคม โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุด ของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ (มาตรา ๒๙) และแนวทางดังกล่าวจะต้องมีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความจำเป็น ของเด็กและเยาวชนรายบุคคลเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาทักษะการปรับตัวและการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชน สนับสนุนให้มีความพร้อมที่จะดำรงชีวิตในสังคม และเตรียมความพร้อมในการเข้ารับกิจกรรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่เหมาะสมใน กรณีที่ต้องเข้ารับการฝึกอบรม (มาตรา ๓๐) นอกจากนี้ มาตรา ๓๗ ระบุว่า เด็กและเยาวชนต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพอย่างเท่าเทียมกัน และให้ สถานทีควบคุมจัดให้เด็กและเยาวชนได้รับความรู้เกี่ยวกับเพศวิถีศึกษาที่เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชนแต่ละคน โดยการกำหนดหลักสูตร หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดการศึกษาและการฝึกอบรมให้แก่เด็กและเยาวชนนั้น ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกำหนด

พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘

พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นกฎหมายทางเลือกที่มีจุดประสงค์เพื่อ คุ้มครองและปกป้องสิทธิของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ผู้ที่ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมด้วยเหตุแห่งเพศ รวมถึง ส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศโดยกำหนดให้มีคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ พระราชบัญญัติฉบับนี้มีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมถึงแนวทางและพันธกรณีด้านสิทธิ มนุษยชนระหว่างประเทศ

๖.๔ แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ

การเข้าใจความแตกต่างระหว่าง **เพศกำเนิด** (Sex หรือ Biological sex) และ **เพศภาวะ** (Gender) ช่วยให้เข้าใจพื้นฐานประเด็นความหลากหลายทางเพศ และส่งเสริมความเคารพต่อคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทุกคนโดยปราศจากเงื่อนไขด้านเหตุแห่งเพศ ทั้ง ๒ คำนี้แสดงให้เห็นถึงบทบาทที่แตกต่างกันแต่ก็มีความเชื่อมโยงถึงกันในการกำหนดอัตลักษณ์และประสบการณ์ทางเพศของแต่ละบุคคล

เพศกำเนิด (Sex/Biological sex) หมายถึง เพศที่ติดตัวมาแต่กำเนิดและถูกระบุในใบสูติบัตร ซึ่งถูกกำหนดจากอวัยวะสืบพันธุ์ โครโมโซม และฮอร์โมนต่างๆ ประกอบด้วยเพศหญิง เพศชาย และเพศกำกวม

เพศภาวะ (Gender) หมายถึง สถานะ คุณลักษณะ และบทบาททางเพศของบุคคลที่ถูกกำหนดโดยสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงบรรทัดฐานของความเป็นชาย (Masculinity) และความเป็นหญิง (Femininity) ตามเพศกำเนิดของแต่ละบุคคล เพศภาวะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบริบทสังคมและสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

จากข้างต้น สามารถสรุปความได้ว่า **เพศกำเนิด** หมายถึง เพศและลักษณะทางชีววิทยาที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ในขณะที่ **เพศภาวะ** หมายถึง บทบาท พฤติกรรม และคุณลักษณะทางเพศตามความคาดหวังของสังคมและวัฒนธรรม

แนวคิด SOGIESC

แนวคิด SOGIESC เป็นการศึกษาเพื่ออธิบายและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ และการแสดงออกทางเพศของบุคคล โดยเสนอแนวคิดที่ว่า อัตลักษณ์ทางเพศของแต่ละบุคคลนั้นมีความหลากหลายและอาจแตกต่างจากเพศกำเนิด อีกทั้งการแสดงออกทางเพศสามารถอยู่นอกเหนือบรรทัดฐานทางสังคมที่เป็นระบบทวิเพศ (ชายและหญิง) นอกจากนี้ แต่ละบุคคลยังมีวิถีทางเพศที่หลากหลายซึ่งไม่ได้ถูกตีกรอบไว้เพียง ‘รักต่างเพศ’ (Heterosexual) ‘รักเพศเดียวกัน’ (Homosexual) หรือ ‘ไบเซ็กชวล’ (Bisexual) เพียงเท่านั้น

SOGIESC สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน การไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ และการยอมรับอัตลักษณ์ที่หลากหลาย โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญของการยอมรับและเคารพประสบการณ์ที่หลากหลายและความท้าทายของกลุ่ม LGBTIQ+ ต้องเผชิญ รวมถึงการแสดงออกทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ และเพศสรีระของบุคคล และถือเป็นองค์ความรู้พื้นฐานสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างสังคมที่โอบรับความหลากหลายและมีความเสมอภาค (Inclusive society) เพื่อเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และส่งเสริมการยอมรับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศโดยปราศจากอคติ

SOGIESC มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

Sexual Orientation / SO (วิถีทางเพศ) หมายถึง รสนิยมทางเพศ รวมถึงความพึงพอใจทางเพศที่บุคคลมีต่อบุคคลอื่น ซึ่งอาจประกอบไปด้วยความสนใจ ความรู้สึกรักใคร่ แรงดึงดูดทางกายและทางใจ และพฤติกรรมทางเพศที่บุคคลแสดงต่อเพศใดเพศหนึ่ง หรืออาจไม่มีความสนใจในเพศใดเลยก็ย่อมเป็นไปได้

Gender Identity / GI (อัตลักษณ์ทางเพศ) หมายถึง การรับรู้ของบุคคลที่มีต่อตนเองว่าเป็นเพศใดในกลุ่มทางเพศของสังคมที่ตนอาศัยอยู่ เป็นตัวตนทางเพศจากประสบการณ์ชีวิตตามความเข้าใจและการนิยามตนเองซึ่งไม่จำเป็นต้องตรงกับเพศกำเนิดและเพศสรีระ

Gender Expression / GE (การแสดงออกทางเพศ) หมายถึง การกระทำต่าง ๆ หรือการแสดงออกของบุคคลที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคลนั้นๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะแสดงออกผ่านการแต่งกาย เสื้อผ้า หน้าผม กริยาท่าทาง การพูดจา เป็นต้น

Sex Characteristics / SC (เพศสรีระ) หมายถึง ลักษณะทางกายภาพและชีวภาพของบุคคลที่ติดตัวมาแต่กำเนิด เช่น ขนตามร่างกาย สะโพก ไหล่ หน้าอก โทนเสียง เป็นต้น ซึ่งถูกกำหนดให้มีการจำแนกออกเป็น เพศชาย และเพศหญิง ตามลักษณะของอวัยวะที่แสดงถึงเพศที่ติดตัวมาแต่กำเนิด

อ้างอิง

- Center for American Progress & Movement Advancement Project. (๒๐๑๖). *Unjust: How the broken juvenile and criminal justice systems fail LGBTQ youth*. <https://www.lgbtmap.org/file/lgbt-criminal-justice-youth.pdf>
- Center For American Progress, Movement Advancement Project, & Youth First. (๒๐๑๓). *Unjust: LGBTQ Youth Incarceration in the Juvenile Justice System*. <https://www.lgbtmap.org/file/lgbtq-incarcerated-youth.pdf>
- Gibson, R. (๒๐๑๘). *Gender, Sexual Identity and Crime*. Centre for Youth and Criminal Justice. <https://www.cycj.org.uk/wp-content/uploads/๒๐๑๘/๑๑/Info-sheet-๗๘-final.pdf>
- Global Initiative on Justice with Children & Child Friendly Justice European Network. (๒๐๒๒). Towards LGBTI+ sensitive justice systems for children in Europe. Terre des hommes.
- Knight, C., & Wilson, K. (๒๐๑๖). *Lesbian, gay, bisexual and trans people (LGBT) and the criminal justice system*. Springer.
- Mahidol University, PLAN International Thailand, & UNESCO Bangkok Office. (๒๐๑๔). *Bullying targeting secondary school students who are or are perceived to be transgender or same-sex attracted: Types, prevalence, impact, motivation and preventive measures in five provinces of Thailand*. In UNESCO Digital Library. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/๔๘๒๒๓/pf๐๐๐๐๒๒๗๕๑๘>
- Save the Children & The Norwegian Organisation for Sexual and Gender Diversity. (๒๕๖๔). *แนวทางการทำงานกับเด็กโดยคำนึงถึงความหลากหลาย อัตลักษณ์ทางเพศ รสนิยมทางเพศ การแสดงออก และลักษณะทางกายภาพ (SOGIESC)*. Save the Children Thailand. <https://resourcecentre.savethechildren.net/document/sogiesc-manual/>
- UNDP & USAID. (๒๐๑๔). Being LGBT in Asia: Thailand country report. In *United Nations Development Programme*. <https://www.undp.org/thailand/publications/being-lgbt-asia%E๒%๘๐%๙๙-thailand-country-report>
- UNDP. (๒๐๑๙). *Tolerance but not Inclusion: A national survey on experiences of discrimination and social attitudes towards LGBT people in Thailand*. UNDP.
- UNODC. (๒๐๐๙). *Handbook on Prisoners with Special Needs*. United Nations Publication. https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Handbook_on_Prisoners_with_Special_Needs.pdf
- UNODC. (๒๐๒๒). *Technical brief: Transgender people and HIV in prisons and other closed settings*. UNFPA. <https://www.unfpa.org/publications/technical-brief-transgender-people-and-hiv-prisons-and-other-closed-settings>
- World Health Organization. (๒๐๐๖). *Sexual and Reproductive Health Defining Sexual Health*. <https://www.who.int/teams/sexual-and-reproductive-health-and-research/key-areas-of-work/sexual-health/defining-sexual-health>
- ฉันทสุมิตรา พงศ์พันธุ์ภูมิกิตติ. (๒๕๖๔). *วัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTIQ+): สุขภาพและการดูแลรักษา*. ใน *Interprofessional Team Care in Pediatrics: Learn and Work Together* (pp. ๔๙๘-๕๑๑). ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดวงพร เพชรคง. (๒๕๖๑). *การล่วงละเมิดทางเพศ*. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/download/article/article_๒๐๑๘๐๒๒๐๐๙๓๙๓๐.pdf

ปราณี ปรีณชนา. (ม.ป.ป.). *ล่วงละเมิดทางเพศ (Sexual Harassment) หยุดให้ทัน ป้องกันซึมเศร้า*. โรงพยาบาล मनารมย์. https://www.manarom.com/blog/sexual_harassment.html

พันธ์ศักดิ์ สุกระฤกษ์. (๒๕๖๒). *Sexual well-being ช่วยให้ชีวิตยืนยาวและมีสุข*. Bumrungrad International Hospital. <https://www.bumrungrad.com/th/health-blog/may-๒๐๑๙/sexual-well-being>

มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก. (๒๕๔๗). *คู่มือปฏิบัติงานของทีมสหวิชาชีพในกระบวนการคุ้มครองเด็ก*.

แบบบันทึกและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

แบบบันทึกคำร้องทุกข์สำหรับเด็กหรือเยาวชน

วัน/เดือน/ปี.....

สถานพินิจฯ/ศูนย์ฝึกและอบรมฯ.....

ข้าพเจ้า (นาย/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง).....

อายุ.....ปี หอนอน..... ครูที่ปรึกษา.....

มีความประสงค์ขอร้องทุกข์ต่อผู้อำนวยการเนื่องจาก.....

โดยมีข้อเท็จจริง ดังนี้.....

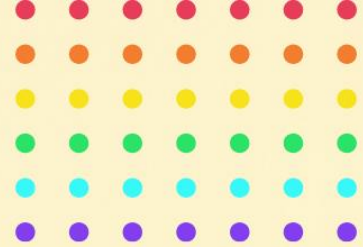
ข้าพเจ้าขอรับรองว่าได้อ่านบันทึกคำร้องทุกข์ด้วยตนเอง / ได้ฟังบันทึกคำร้องทุกข์ที่เจ้าหน้าที่อ่านให้ฟังแล้ว และขอรับรองว่าคำร้องทุกข์ตามข้างต้นนั้นเป็นความจริงทุกประการ

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าไม่มีผู้ใดกระทำการบังคับหรือจูงใจให้ข้าพเจ้าเขียนบันทึกคำร้องฉบับนี้ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับเรื่องได้แจ้งให้ข้าพเจ้าทราบแล้วว่า หากคำร้องทุกข์ดังกล่าวเป็นเท็จและ/หรือเป็นการกล่าวโทษผู้อื่นให้เกิดความเสียหาย จะต้องมีการพิจารณาเพื่อลงโทษตามกฎหมายต่อไป

ลงชื่อ.....เด็ก/เยาวชนผู้ร้องทุกข์
(.....)

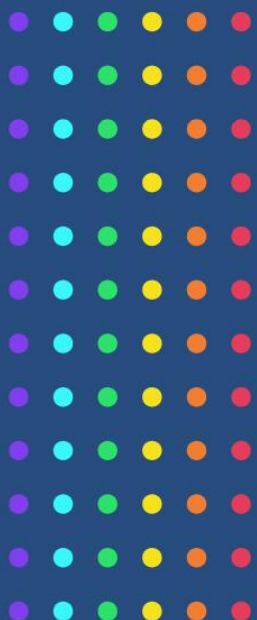
ลงชื่อ.....เจ้าหน้าที่ผู้รับเรื่อง
(.....)

ตำแหน่ง.....

จัดทำข้อมูลโดย

กลุ่มพัฒนาระบบงานอภិบาลและการพินิจ
กลุ่มส่งเสริมความมั่นคงและคุ้มครองชนต่างวัฒนธรรม
กองพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน

LGBT RIGHTS ARE HUMAN RIGHTS